

FESTIVALURI

Cea de a XXXIX-a ediție a Festivalului „Timișoara Muzicală”

Damian Vulpe

Instituit încă din 1969 de cele două instituții de profil Filarmonica și Opera pentru a prezenta capacitatea interpretativă a ansamblurilor și pentru a atrage vârfuri solistice dar și formații de elită din țară și din străinătate, Festivalul emblematic pentru orașul de pe Bega a devenit treptat o tribună anuală a muzicii de înaltă ținută. Chiar dacă pe parcurs s-au alăturat și Liceul sau Facultatea cu cei ce reprezintă speranța, viitorul sau dacă Opera și-a făcut singuratică evoluția, Festivalul „Timișoara muzicală” nu poate decât să aducă o adiere primăvărată în ținuta interpretărilor, varietate repertorială și atractivitate. Ediția din anul acesta - cea de a 39-a, a venit parcă cu surprindere încă de la începutul lunii aprilie dar și cu promisiunea extinderii până dincolo de mijlocul lunii mai.

Concertul inaugural i-a revenit dirijorului Gheorghe Costin, legat de colectivul orchestral de mai mulți ani, fructuos și în reușite interpretative și abordări repertoriale. El parcă și-a acordat evoluția la exuberanța strălucirii scriiturii orchestrale din *Suita din opera „Cavalerul rozelor” de Richard Strauss*. Toată concentrarea și dăruirea s-a resfrânt asupra acestui opus la care orchestra i-a răspuns cu aceeași monedă, lăsându-se condusă prin toate meandrele lucrării și captând mai mult decât interesul ci și aprecierea publicului. *Uvertura la opera „Maeștrii cântăreți din Nürnberg” de Richard Wagner*, a pregătit parcă succesul interpretativ dat Suitei lui Richard Strauss și a fost

deosebit de potrivită pentru un asemenea concert inaugural. Muzica lui *Beethoven* cu care de altfel a început concertul, cu un vădit caracter cameral, a netezit parcă terenul pentru desfășurările muzicale impozante de după pauză. Cei trei soliști ai *Triplului concert pentru vioară, violoncel și pian* au impus chiar acest caracter cameral prin sonoritățile și factura interpretativă abordată. Am reascultat două instrumentiste pornite de la școala interpretativă timișoreană - pe Corina Belcea afirmată în Anglia chiar cu un cvartet pe care îl conduce și pe Atena Carte care este activă în Elveția, alături de violoncelistul Antonie Lederlin din aceeași țară, un trio destul de bine sudat și cu perspective frumoase.

Șirul manifestărilor a pornit apoi cu aportul tinerilor, încă elevi, printr-un program variat de piese instrumentale, prezentându-ne o reușită audiție școlară. Cu o treaptă mai sus, în primul rând de vârstă, a venit apoi rândul Ansamblului PERCUTISSIMO, cunoscut deja publicului, cu un recital *Pianissimo Summer Dream* care ne-a transpus total în muzica contemporană în care nu au lipsit nici lucrările autohtone datorate lui *Valentin Timaru și Ion Bogdan Ștefănescu*. A urmat și concertul simfonic săptămânal, respectat și în cadrul festivalului cu lucrări reprezentative semnate *Verdi, Schumann și Brahms*, tot cu protagoniști locali cunoscuți, ca pianistul Dragoș Mihăilescu, poate mai reținut de data aceasta și cu Radu Popa la pupitru mai puțin convingător.

Muzicianul elvețian de origine română Nicolae Moldoveanu, a dominat apoi evenimentele festivalului din săptămâna de dinaintea sărbătorilor Pascale. De data aceasta l-am cunoscut și sub postura de organist, oferindu-ne un recital în Biserica Millenium. Programul propus a înclinat spre muzica franceză începând cu *Suite du Premier Ton* a compozitorului parizian *Luis Nicolas Clerambeault* din perioada Barocului, apoi cunoscutul *Coral în la minor de Cesar Franck* și o lucrare mai aproape de zilele noastre - *Trei dansuri* de Jehan Alain, creator și instrumentist afirmat încă înaintea celei de a doua flagrație mondială. Poate unele elemente figurative sau unele ritmuri au fost puțin alambicate prin prisma personală sau nu a reușit întrutotul evidențierea caracterului impunător ca în *Coral* dar

varietatea timbrală și armonică din cele 3 dansuri au fost reliefate cu prisosință.

În concertul simfonic, Nicolae Manoleanu, acum în postura sa obișnuită de șef de orchestră a propus pentru prima parte tot muzică franceză. Începutul l-a făcut cu *Suite Pastorale de Emanuel Chabrier*, cunoscut mai ales cu lucrări pentru scena lirică, de aici și caracterul mai accesibil al muzicii sale pe care dirijorul l-a transmis cu savoare. *Concertul în Sol major pentru pian și orchestră de Maurice Ravel*, a prilejuit adevărata etalare a capacității dirijorale a oaspetelui și pătrunderea în adâncul semnificațiilor compoziției. Ca solistă, japoneza Naoco Anzai și de data aceasta a făcut o impresie foarte bună prin reliefaarea spiritului lucrării și a tehnicii sale pianistice aproape impecabile. *W.A.Mozart cu Marea Misă în do minor* a constituit partea a doua a concertului care pe lângă orchestră a solicitat participarea consistentă a Corului Filarmonicii pregătit cu aplomb de Iosif Todea și cvartetulio vocal mai puțin convingător alcătuit din Nicoleta Colceiar (nu în cea mai bună formă), Mihaela Ișpan (din capitală), Remus Alăzăroae și Lucian Oniță. Dirijorul si-a dovedit și în această lucrare deosebita sa capacitate de îndrumare și mânăuire a întregului angrenaj.

Ultimele trei concerte ale lunii aprilie din cadrul Festivalului „Timișoara muzicală” au adus fiecare o tentă aparte fie că e vorba de Recitalul de pian, Simfonicul săptămânal sau Concertul cameral dar toate au avut un lucru comun - tinerețea lăuntrică și vândita dorință a artiștilor de a se dărui interpretării.

Soții Adriana și Sorin Dogariu apreciați pianiști au evoluat de data aceasta promovând creația autohtonă în speță cea a unor creatori din partea noastră de țară, scrisă pentru unul sau două instrumente. A fost un lucru excepțional ținând cont că aproape toate lucrările au fost în primă audiție și de factură contemporană iar prezentarea lor, de ținută interpretativă aleasă. Au fost prezentate lucrări semnate de *Teodor Caciora (4 Miniaturi și 3 Invențiuni)* potrivite celor care merg pe drumul studiului pianului, de lugojanul *Karl Wanek* plecat mai de mult în Germania unde și-a publicat încă din 1888 la Edit. Schott's Söhne *Nocturni e Capricci* și cunoscuta, mereu impresionanta *Suită a II-a de Remus Georgescu* din anii '60.

Horia Șurianu prin viu colorata sa *SonaTanoS* parcă ne-a îndreptat spre grupul celor mai tineri creatori, care a debutat cu *Alin Văcean* și al său straussian *Crepuscul*. Același compozitor ne-a oferit și o lucrare *Nimesis* de o factură armonică atrăgătoare. Din șirul lucrărilor destinate pentru două pianе, *Gabriel Almasi* a fost prezent cu un *Tango* cu o osatură ritmică pregnantă iar *Gabriel Mălăncioiu* cu al său *Für Terpsichore* - poate cea mai reușită lucrare, care au condus spre opusul renumitului creator de talie europeană *Gyorgy Kurtag* originar din orașul de pe malurile Timișului intitulată *Jocuri*, o succesiune de piese scurte de maximă concentrație tipice compozitorului. A fost un concert ce ar merita audiat în mai toate orașele țării și desigur imprimat pentru a rămâne o dovadă a ce se compune și se cântă în vestul bănățean.

Alți doi protagoniști din generația mai tânără au evoluat în concertul simfonic săptămânal – pianistul Ștefan Doniga cunoscut și prin activitățile sale manageriale și dirijorul Tiberiu Soare impus deja în fruntea unor orchestre ale Operei și ale Radiodifuziunii, ambii formați în Universitatea bucureșteană, Programul lor, pe lângă cunoscuta *Simfonie a II-a de Brahms* a cuprins un opus concertant datorat unui compozitor originar din Ucraina: *Serghei Eduardovich Bortkiewicz*. „Per aspera ad astra” sunt cuvintele de care se leagă programul concertului alcătuit din 5 secțiuni unite între ele, bazat pe influențe ale unui Ceaikovski sau Rahmaninov și a spiritului melodic al folclorului rusesc scos în relief în interpretarea oferită. A urmat apoi un opus orchestral cunoscut din creația lui *Johannes Brahms* - luminoasa *Simfonie a II-a în Re major* sub degajata și echilibrata conducere a dirijorului Tiberiu Soare cu o pulsație interioară plină de elan. Am fi așteptat însă o mai mare detașare de strictetea tactării care poate ar fi dat muzicii o afectivitate sporită. Ultimele două părți au dat însă libertate fanteziei debordante.

Sonorități camerale și o muzică mai puțin obișnuită au umplut Sala Capitol într-un concert dedicat compozitorului francez *Olivier Messiaen*. Un grup de timișoreni alcătuint cvartetul ATEM, format de Cristina Constantin-vioară, Cosmin Hârțoian-clarinet, Alexandra Guțu-cello și Victor Andrei Părău-

pian au impresionat de a dreptul prin seriozitatea și eleganța prezentării amplei lucrări concepute în 8 părți de renumitul muzician: *Quatuor pour la fin du Temps*. - o muzică spirituală, imaterială parcă, sub influența apocalipsei din viziunea credinței. Instrumentiștii și-au etalat vituozitatea dar mai mult latura interpretativă, capacitatea interiorizării expresiei muzicale.

După 1 mai, manifestările festivalului au primit parcă o diversitate în plus cu o orientare spre creații mai puțin frecvente în repertoriul îndeobște uzitat de filarmonici. Începutul a fost făcut de un adevărat spectacol multimedia datorat muzicii lui J.S.Bach prin filtrul componistic al lui *Adrian Enescu* și al realizării interpretative a lui Zoli Toth. Alături de cunoscutul percuționist, au fost încă 3 instrumentiști și cei care au asigurat proiecțiile adecvate în 3D. Spectacolul intitulat *Bach în showbiz* ne-a adus în față într-o formă în care ritmul este cel predominant, fragmente melodice din creația marelui cantor de la Leipzig prin filtrul contemporanilor noștrii absorbiți de misiunea pe care o îndeplinesc de creator și interpret de reală notorietate. A fost de apreciat iscusința, virtuozitatea și dăruirea cu care au știut să câștige admirația spectatorilor.

Tot percuția a asigurat continuarea manifestărilor Festivalului. De data aceasta a venit rândul elevilor de la clasa de percuție a profesoarei Alina Jumuga-Cuibaru reuniți în Ansamblul SPLACH. Cu un șir de creații de dincolo de granițele țării noastre, ei au dovedit capacitatea abordării unui repertoriu exigent și variat capabil să stârnească aprecierea și interesul celor din sală. În partea a doua a concertului a evoluat pe estrada de concert a sălii Capitol, orchestra Colegiului de Artă „Ion Vidu” sub conducerea tânărului Cezar Verlan de la Facultatea de muzică a Universității. Orchestra a sunat destul de bine și omogen, mai ales în Uvertura *Il sinior Brischino* de G. Rossini sau în Aria *Non piu andrai* cu Ioan Brehuescu și Dan Sărăcuți în prima parte din *Concertul pentru pian nr. 8 în Do major*, de W.A.Mozart, dar a fost deficitară în *Gloria* de A.Vivaldi în care soliștii vocali au fost sub așteptări. Corul surprinzător de masiv, instruit de Lucian Oniță, a fost cel care a onorat din plin realizarea interpretării.

Un concert atractiv a fost desigur cel cu muzică din filme și muzicaluri susținut de Orchestra de suflători a filarmonicii condusă de Aurel Manciu fost trompetist în ansamblul timișorean care de mulți ani activează cu succes în Germania îndeosebi în domeniul muzicii de fanfară. Sonoritățile puternice alternând cu momente lirice sau mai molcome au fost modelate cu deosebită intuiție și siguranță, dublată de o precizie atotcuprinzătoare în redarea unor extrase și aranjamente din opusile unui Andrew Liyoid Webber, John Williams, Klaus Badelt, Harold Arlen și un bis de Franck Pourcel, cunoscute nouă mai ales din coloanele sonore ale unor filme. Același concert a fost programat și de Ziua Europei în Penitenciarul de maximă siguranță timișorean.

Supremația ritmului, elementul primordial în muzică a fost și țelul concertului dirijat de olandezul Theo Wolters împreună cu Trio Contraste alcătuit din Ion Bogdan Ștefănescu (flaut), Doru Roman (percuție) și Sorin Petrescu. De la compozitori mai cunoscuți ca F. Kreisler, Fr. Poulenc sau compatriotul nostru Cornel Țăranu, de data aceasta prezent cu *Siciliana Blues*, la germanul S. Fink sau irlandezul Phill Coulter cu o captivantă Suită cu alternanță am ajuns și peste ocean cu cele *Two Sambas* de R. Gnatali a căror lucrări în interpretarea în această seară a fost remarcabilă.

Șirul concertelor ultimei săptămâni a început apoi cu evoluția Orchestrei și corului Facultății de muzică a Universității de Vest, ultima contribuție a celor tineri, bine reprezentați în cadrul Festivalului. Conducerea muzicală a aparținut dirijorului Petru Oschanitzki care a preluat iar ansamblul, contribuind în continuare la închegarea, creșterea și evoluția capacității formației. Chiar dacă nu ni s-a oferit o lucrare doar pentru orchestră cele două opusuri concertante au fost edificatoare. Cu *Haydn*, celistul Cristian Chifan în *Concertul în Re major* sa străduit să învingă prin execuția sa onorantă iar *Mozart*-ul pianistei Melitta Botezatu în *Concertul în La Major K.V.488* a fost chiar meritoriu. În partea a doua a seriei a evoluat pe podiumul sălii Colegiului de Artă „Ion Vidu”, Ansamblul coral al Facultății condus de dascălul lor Cezar Verlan, cu un program de lucrări din domeniul muzicii de operă semnate de

Leoncavallo, Mascagni, Verdi dar și de *Gluck sau Mozart*. Plăcut surprinși am fost de costumele pline de efect, dar piesele alese au depășit uneori posibilitățile reale ale formației ținând cont și de inferioritatea vocilor bărbătești. Cele două piese din final sau corul sclavilor au fost totuși la înălțimea scontată.

Ultimele trei manifestări au dus și la împlinirea acestei ediții a Festivalului la care contribuția duoului soților Gheorghiu și cel al italienilor a fost hotărâtor. Recitalul de pian la 4 mâini susținut de Roxana și Valentin Gheorghiu a căror apariție a fost mult așteptată de timișoreni a cuprins câteva pagini de muzică clasică și romantică și un opus enescian, varianta scrisă chiar de compozitor a primei *Rapsodiei române*. Dacă *Sonata de Mozart* și *Fantezia de Schubert* au sunat cu aplomb, hotărâre și o mare maleabilitate în redarea specificului fiecăreia, Dansurilor slave de *Dvorak* și celor ungare de *Brahms* le-a lipsit puțin din exuberanța și vivacitatea lor. *Enescu* însă a dat din nou posibilitatea admirării capacității interpretative a cuplului pianistic dar mai ales a maestrului care și la vârsta asta mai oferă satisfacții artistice.

Ansamblul italian de muzică avagardistă L'ARSENALE format din cinci interpreți dar și creatori din orașul Treviso a încheiat un șir de manifestări cu lucrări contemporane de la Messiaen cu cvartetul ATEM trecând prin *Duo-ul pianistic Dogariu* cu muzică de creatori bănățeni, *Muzică din musicaluri* cu suflătorii Filarmonicii, până la ansamblurile de percuție SPLASH sau PERCUTISSIMO, fără să ocolim contribuția lui *Adrian Enescu* în *Bach in Show Biz*- nl lui Zoli Toth, însumând 6 seri, mai mult de un sfert din întreg festivalul. Nu puține au fost și lucrările de compozitori autohtoni precum *Doina Rotaru* și concitadinul nostru *Gabriel Mălăncioiu* din ultimul concert. Evoluția italienilor pe instrumente mai puțin uzitate, saxofonul tenor, chitara electrică sau clasică, acordeonul, pianul preparat sau nu, sintetizatorul și sampler-ul derivat și folosirea a fel de fel de efecte, semănând a tehnologizare mai degrabă, indică și evoluția viitoare a artei sonore – sau nu?

Simfonicul de încheiere s-a anunțat de la început încă, drept un eveniment deosebit datorită contribuției octogenarului pianist Valentin Gheorghiu cu soția Roxana alături la al doilea

pian și prezența la pupitrul dirijoral a italianului David Crescenzi care la opera noastră dar și în centrele muzicale ale țării s-a afirmat din plin ca un înzestrat făuritor al unor interpretări de referință. *Concertul pentru două piane în do minor de Bach* a obținut astfel o talmăcire plină de valențe. Dar în cele două *Simfonii* fie că e vorba de cea de *Prokofiev (nr. 1, Clasica)* sau *Beethoven (nr. 8)*, precizia, rafinamentul și capacitatea mânuirii ansamblului, chiar și fără partitură în față a dirijorului ne-au arătat valoarea celui de la pupitru. Astfel cea de a XXXIX-a ediție s-a încheiat – con brio – după cum a reacționat și publicul.